

ובחרת בחיים

גליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

באור החיים תולדות רבנו הק'

פניני אור החיים

פרק ראשון: תחייתה של יהדות מרוקו שלטון ה"מוראביטון"

היה זה המלך יוסוף בן תאשפיין, מוסלמי ממוצא ברברי מדרום מרוקו, שייסד בשנת ד'תתכ"ב שושלת מלוכה אדירה שכונתה אל-מוראביטון. מלכותה השתרעה על פני כל המגרב וגם על חבל אנדלוסיה שבספרד. בירת האימפריה המוראביטונית היתה בעיר מרוקה הידועה כיום בשם מרקש, אותה הקים המלך המוראביטוני בשנת ד'תתכ"ב. לימים דבק שם העיר בכל הארץ ומאז כונתה "מרוקו". גם את העיר מקנס הקימה השושלת הזו.

אפס, אם מתחילה היה המלך בן תאשפיין טוב ליהודים, הרי שנים שנייה את טעמו והחל מתנכל להם זעיר פה זעיר שם. בשלב מסוים אף גזר עליהם להמיר את דתם, אלא שגזירה זו הומתקה בסופו של דבר בזכות שוחד רב ששולשל לידו של הווזיר, שדאג לשכנע את המלך הקנאי כי מותר ליהודים לשמור על אמונתם. יהדות מרוקו נחלשה כתוצאה מהגזירות והמסים ורבים מבניה היגרו לספרד השכנה שמעבר לים.

"חרב בן תמורת" - ה"אלמוואחידון": הרס וחורבן מוחלט

בשנת ד'תתק"ב הונח שוב היסוד לשושלת מלוכה חדשה. הפעם היתה זו שושלת מלוכה נוראה ואיומה, ששלטה שלטון ללא מיצרים מסהרה המערבית במערב, עד מצרים במזרח וספרד המוסלמית בצפון. היה זה עת קם עבדאללה בן תומארט, פיתח שיטה חדשה וקיצונית גדת האיסלאם ומרד בשושלת המוראביטון השלטת. הוא הצליח לגבש סביבו צבא מאמינים מאורגן, איחד סביבו שבטים רבים, ויצא לכיבוש הממלכה. אנשיו ושיטתו כונו "אל-מוואחידון". בשנת ד'תתק"ו נרצח המלך האחרון משושלת ה"מוראביטון" והממלכה נפלה לידי בן תומארט. יורשיו הצליחו לכבוש את כל צפון אפריקה וחלקים נרחבים מספרד.

האלמוואחידון, כמוסלמים קנאים ונחרצים, גמרו אומר להשמיד להרוג ולאבד את כל מי שלא יקבל על עצמו את דתם. החורבן אותו זרעו בכל מקומות מושבותיהם היה מוחלט, כמעט שלא השתייר משונאיהם של ישראל בארצות שלטונם שריד ופליט. אפילו בית כנסת אחד כמעט ולא נשאר על מכונו. הכל נחרב או הוסב לבית תיפלה מוסלמי. המונים נהרגו, גלו, או נאלצו להתאסלם רחמנא ליצלן. הנותרים אולצו לשאת אות קלון על גדם. והוטלו עליהם, מלבד מס הגולגולת ומס הקרקע, גם מיסים שונים על כל סיבה שלא תבוא. הם גם חויבו לספק לחצר המלך שמן למאור, בשר, בשמים וסבון ועוד, וגם לפרנס יחידות של חיל המלך שמנו כששת אלפים איש. הכל ללא תמורה, כמובן. וכל זאת מלבד תשורות יקרות שהיה עליהם להעלות לחצר המלך בכל חגאותיו ומועדיו.

בין הבורחים ממרוקו בימים ההם היה גם רבינו משה בן מיימון, הרמב"ם ז"ל, שעם אביו הדיין רבי מיימון נמלט מפאס למצרים, ועל רקע התקופה הנוראה כתב את "אגרת השמד" המפורסמת שלו. בקורות ימי עמינו נחקקה תקופת "חרב בן תמורת" כאחת התקופות הקשות ביותר בהיסטוריה. תקופה של הרס מוחלט.

"...היו שני חירום וגזרות ושמדות על ישראל ויצאו בגלות ממקומותיהם אשר למות למות ואשר לחרב לחרב ואשר לרעב לרעב ואשר לשבי לשבי, ועוד מוסף על נבואת ירמיה ואשר לצאת מן הכלל יצא, מפני חרב בן תמורת שיצא לעולם בשנת תתק"ב שגזר להוציא את ישראל מן הכלל ואמרו לכו ונכחדים מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד וכן לא השאיר להם בכל מלכותו שם ושאר במדינת סלא מקצה העולם עד מדינת אל מהדיה".

המשך בשבוע הבא

אב ידעך מנוער

בתחילת הפרשה יש את הדיבור הראשון שהשם מדבר אל אברהם אבינו: ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וגו'.

שואל האור החיים הקדוש: אצל שאר הנביאים, לפני הדיבור הראשון אליהם מאת ה', מתאר הפסוק שה' נגלה אליהם, ואחר כך מפרט הפסוק מה אמר להם ה'.

כאן אין כל אזכור על זה שה' התגלה אליו, אלא מיד דיבר איתו ה', כאילו הוא כבר נביא ותיק ורגיל.

אומר האור החיים הקדוש, אכן כך. אברהם אבינו בהיותו ילד רך בשנים היה כבר מתעצם להכיר את בוראו. הוא הסתובב ואמר, עולם יפה יש כאן, מישהו ברא את זה. מי הוא הבורא, מי הוא היוצר.

בן חמש שנים הכיר אברהם אבינו את בוראו!

לכן אין צורך לתאר את התגלות ה' אליו. הוא כבר הכיר את ה' מכל עבודתו הקדושה, והפסוק ניגש מייד לעצם העניין: ויאמר ה' אל אברהם

בלי לבייש

"וילך אברם כאשר דיבר אליו ה', וילך אתו לוט".

הרי הקב"ה אומר לאברהם אבינו להתרחק מהמשפחה, לצאת 'מארצך וממולדתך ומבית אביך' וכיצד הוא הולך עם לוט יחד.

אומר האור החיים הקדוש. אברהם אבינו הבטיח מה עליו לעשות, וכי עליו לעזוב את לוט. אבל לוט דבק בו, התעקש ללכת איתו.

מה עושים כעת? לבייש אותו, הס מלהיכיר!

מה עשה אברהם אבינו, ישב והמתין לשעת כושר. תר האחר הזדמנות ראשונה בו יוכל לסלק את לוט ומבלי לביישו. יום אחד נודע לאברהם אבינו כי רועי לוט מתקוטטים עם הרועים שלו, מיד ניגש ויעשה סדר. חייבים להיפרד, אם אתה הולך לדרום - אני לצפון. ואם אתה חושק בצפון - אני אלך לדרום.

בלי זה, אומר האור החיים הקדוש - אי אפשר כמעט להבין. מה קרה, הרועים רבים, לכן עוזבים את הכל וממהרים להיפרד?! אלא מוכח בעליל שזה

היה רק תירוץ. אברהם אבינו חיפש להיפרד מלוט כמה שיותר מהר. הוא רק חיכה להזדמנות ראשונה, וכשזו באה, מיהר להביא את ההפרדה לידי ביטוי מעשי, כי כך ציווה ה'. לקיים את רצון ה', אך בלי לבייש את הזולת!!

ארץ ישראל לעם ישראל

'אל הארץ אשר אראך'.

'הארץ אשר אראך' הכוונה הארץ שאני אראה לך אותה.

מבחינה דקדוקית ניתן גם לפרש 'אשר אראך' - שאני אראה אותך אליה.

אומר האור החיים הקדוש, שני הפירושים אמת!

אומר הקב"ה לאברהם, ארץ ישראל ראויה היא לך, ואתה ראוי לה.

אין השכינה שורה אלא בתוך בני ישראל, ובעודן בארץ.

ציווי השם חשוב יותר מכל המתנות הטובות

'וילך אברם כאשר דיבר אליו ה'.

הבטחות גדולות וחשובות הבטיח ה' לאברהם אבינו, בעת שציווה עליו ללכת מארצו וממולדתו ומבית אביו.

ואעשך לגוי גדול. ואברכך. ואגדלה שמך. והיה ברכה. וכי וכי.

אדם שהקב"ה מבטיח לו כל כך הרבה הבטחות וברכות, לא היה ממהר ללכת?!

אומר האור החיים הקדוש, אברהם אבינו מיהר ללכת. 'וילך אברם'. אך מדוע הוא הולך?

כאשר דיבר אליו ה'.

לא בגלל ההבטחות. לא בגלל הברכות. הוא הולך כי כך דיבר אליו ה'.

ציווי ה' חשוב בעיניו יותר מכל ההבטחות.

וזגולתו של אברהם אבינו, אברהם אהבי'.

רעיון זה מופיע בכמה וכמה מקומות בספר הקדוש אור החיים, כאשר הוא חוזר ומדגיש לנו, שהסיבה הכי גדולה לקיום רצון ה', הוא מפני שכך ציווה ה'. אשר קדשנו במצוותיו - וצונו!

ישמחו בה' וגילו צדיקים

'וירא ה' אל אברם ויאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו.

המשך בעמוד ג'

ספיר ויהלום פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

שלא לבייש

וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שְׂרֵי אִשְׁתּוֹ וְאֵת לוֹט בֶּן אָחִיו... וַיֵּצְאוּ לְלֶכֶת אֶרְצָה כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ אֶרְצָה כְּנָעַן (בראשית יב ה')

אחרי שנהרג הרב הקדוש רבי שלמה מקרלין ז"ע ה' יקום דמו, במיטב שנותיו, פנה תלמידו הרב הקדוש רבי אורי מסטרליסק ז"ע לנסוע לנשכיו. זכור היה את ששמע מרבו שהפליא את הרב הקדוש רבי מרדכי מנשכין זיע"א לאדם תם ושלם, וגמר אומר לקבלו עליו לרבי.

בדרכו שמע כי הרב הקדוש מנשכין עומד לעבור באותה דרך, על כן המתין בפרשת דרכים עד לבואו של הרבי. ואכן, כעבור זמן לא רב הופיעה למולו מרכבה הדורה ויפה.

הבין רבי אורי כי זו היא מרכבתו של הצדיק מנשכין ואותה לעגלון לעצור, אך הוא כמו לא שם לב אליו וביקש להמשיך בנסיעה.

רבי אורי, שבעל קומה וגיבור חיל היה, זינק אל הדרך ואחז את המרכבה בחזקה להעמידה.

העגלון ההמום ניסה להתחמק מההלך המזור, והצליף בו בשטו בכל כחו, אך לא איש כרבי אורי ישיג על דבר שכזה בבואו לדבוק בצדיק, והוא המשיך לאחוז במרכבה.

לשמע ההמולה, ניער הרבי מנשכין משרעפיו, וכשהבחין במהומה הורה לעגלון לעצור את המרכבה. בראותו את רבי אורי, הכיר בגדולת נשמתו והזמינו לעלות עמו למרכבה.

מאז נקשרה נפשו של רבי אורי בצדיק הקדוש מנשכין, והוא קיבלו עליו לרבו.

שלוש שנים רצופות שהה אז רבי אורי בנשכין, ובכל שלושת השנים הללו לא הרהיב עוז בנפשו לגשת אל הקדוש פנימה.

ככלות שלוש השנים, שיער בנפשו שכבר הגיע בעבודתו לעבודה תמה, והעז להתקרב לבית רבו, אך עדיין לא נכנס בגלוי, אלא הסתתר מאחורי התנוור, ומשם התבונן בעבודת רבו.

ראה רבי אורי אנשים רבים באים אל הרבי, נכנסים הם עם בקשות שונות, ויוצאים מאתו שמחים וטובי לב. והנה בתוך הבאים ראה אדם אחד מגושם מאוד שהכיר בו שהוא בעל עבירה גדול, אך להפתעתו ראה כי הצדיק משתעשע עמו בחיבה יתירה.

לא יכל רבי אורי להתאפק, ואמר לעצמו בלחש ובשפתיים רפות: 'איני יכול להבין את התנהגות הרבי, כיצד אפשר לקבל כזה אדם טמא, ולא עוד אלא לשמוח איתו?!

הרגיש הרבי בלחישתו ובמחשבתו הטהורה, וקרא לעברו בגערה: "אורי, מה לך מתערב בענייני? צא מביתי, ואל תמצא תחת קורת ביתי..."

קיבל רבי אורי את נזיפת רבו, ונהג בעצמו כדין תלמיד המנודה לרבו. במשך עשרים ושנים שבועות לא דרך על מפתן בית רבו, והתגורר בחצר כשהוא ישן תחת ענפי העצים.

כעבור זמן זה שלח רבו לקרוא לו, והתיר לו לבוא לפניו, כשהוא מסביר לו: "זה תפקידו של רבי. עליו לדעת לקבל כל יהודי, ואפילו חוטא כמו היהודי הווא, בסבר פנים יפות. וכמו שמלמדנו התנא בפרקי אבות (פ"א מ"ט), 'והווי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות' (אמרי קודש השלם' עמוד קנ)."

יסוד זה משמיע לנו רבינו האור החיים הקדוש

זיע"א, במאמרו של הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו 'לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך' (בראשית יב א), שהכוונה היא שילך לו מארצו, אך לא יהיה זה באותה צורה שבה יצא מאור כשדים, שאז הולך עמו את מולדתו ואת בית אביו, אלא הוא לבדו יעזוב את ארצו, ויפרד גם ממולדתו ואפלו מבית אביו, דהיינו מכל בני משפחתו.

אברהם אבינו אמנם הבין זאת היטב, אלא שלוט דבק בו והתעקש להמשיך ללכת אתו, שכך משמעות הכתוב (שם פסוק ד) 'וילך אתו לוט', לוט מעצמו הלך אתו ולא הסכים לעזוב.

וגם מה שנאמר אחר כך (שם פסוק ה) 'ויקח אברם וגו' ואת לוט', אין הכוונה שלקחו עמו מרצונו, אלא הכוונה שלא דחפו וריחקו מעליו, עד שימצא תירוץ שבשלו יוכל להפרד מעמו, וכל זאת משום שלא רצה להכלימו.

אברהם אבינו שמע את ציווי ה' והבין היטב מה עליו לעשות, עליו לעזוב גם את לוט. אבל לוט דבק בו.

מה עושים כעת? לבייש אותו? הס מלהזכיר!

המתין אברהם אבינו לשעת כושר ותר אחר ההזדמנות הראשונה בה יוכל לסלק את לוט מבלי לביישו. יום אחד נודע לאברהם אבינו כי רועי לוט מתקוטטים עם הרועים שלו, מיד ניגש ויעשה סדר. הוא פנה אל לוט ואמר לו: 'הפרד נא מעלי, אם השמאל ואימינה ואם הימין ואשמאילה' (שם יג ט), אם אתה הולך לדרום - אני לצפון, ואם אתה חושק בצפון - אני אלך לדרום.

לולא שהיינו עומדים על כוונתו של אברהם, אומר האור החיים הקדוש - קשה ביותר להבין מה אירע.

וכי בגלל מריבת הרועים עוזבים את הכל וממהרים להיפרד?! מוכח בעליל שהיה זה תירוץ בלבד. אברהם אבינו חיפש להיפרד מלוט כמה שיותר מהר. הוא רק חיכה להזדמנות הראשונה, וכשזו באה, מיהר להביא את ההפרדה לידי ביטוי מעשי, כי כך ציווה ה'.

לקיים את רצון ה', אך בלי לבייש את הזולת!!

מפחד ה' ומהדר גאונו

וְהָאָמֵר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי הַפָּרֶד לוֹט מְעֹמוֹ שָׂא נָא עֵינֶיךָ וְרֵאָה מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָתָּה שָׂם צַפְנֶיךָ וַיִּנְבְּחַ וַיִּקְדָּמָה וַיִּמָּא (בראשית יג יז).

חידוש נפלא כתב רבינו האור החיים הקדוש זיע"א על לשון הכתוב 'מן המקום אשר אתה שם': אברהם אבינו עמד על מקומו באותה תנוחה, ומשם ראה לכל ארבעת הצדדים, מזרח ומערב צפון ודרום, מבלי שהיה צריך לסבב את גופו או את פניו לארבעת הכיוונים.

וכך לשונו: **טעם שהוצרך לומר 'מן המקום אשר אתה שם', כן עשה לו נס עצום, שיוכל לראות מצפון לדרום וממערב למזרח ממקום אחד מבלי שיוצרך לסובב.**

על חידוש זה העירו רבים: איזה צורך היה שיעשה לו לאברהם אבינו נס גדול ועצום שכזה, שהגם שגופו ופניו היו מופנים לצד אחד הוא יראה גם את הצדדים האחרים מבלי לפנות אנה ואנה, והרי קיימא לן שאין הקב"ה עושה נסים לחינם?

יישוב להערה זו, השמיע החסיד המפורסם רבי יצחק מתתיהו לוריא זצ"ל, בהקדם מעשה שהיה עם הרב הקדוש רבי ישראל מרוזין זיע"א:

באחת השנים, בתפילת נעילה של יום הכפורים, עמד הצדיק הקדוש מרוזין במשך זמן רב בתפילת הלחש. כבר פנה יום ועברו כמה וכמה שעות והרבי עדיין עומד אחוז בשרעפיו ואינו מסיים את התפילה. החסידים לא ידעו כדת מה לעשות, ובפרט שהיו עייפים ורעבים מהצום שעבר עליהם.

משנמשך הזמן עוד ועוד בלא קץ, נכנס בנו הגדול הרב הקדוש רבי שלום יוסף מסדיגורא ז"ע לחדר התפילה של אביו, ניגש אל העמוד שעליו היה מונח הסיידור, והפך את הדף בסיידור. לאחר מספר דקות שב ודפדף שוב עוד דף, ואכן בתוך זמן לא ארוך, סיים הצדיק את תפילתו.

לנוכח השתאות החסידים, סיפר רבי שלום יוסף כי הוא הביט בפני אביו והכיר בו שהוא עומד לפני ה' בפחד רב ובמורא גדול, עד כדי כך שאינו יכול להזיז את ידו בכדי להפוך את הדף בסיידור, ואילו בעל פה לא חפץ היה להתפלל. רק כשדפדף עברו בסיידור דף אחר דף, יכול היה לסיים ולהשלים את תפילתו.

בכך פירש רבי יצחק מתתיהו לוריא את דברי האור החיים הק' כאן, שכעין מה שהיה אצל הצדיק הקדוש מרוזין שלא היה יכול אפילו לשלוח ידו ולדפדף בסיידור, כך גם אברהם אבינו עמד בפחד גדול לפני ה' עד אשר לא היה יכול להזיז אף איבר מגופו, לכן הוצרך כביכול הקדוש ברוך הוא לעשות נס, שגם בעמדו על מקומו לכיוון צד אחד, עדיין יוכל לראות גם את שאר הצדדים.

ואילו הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר, היה מפרש בדברי האור החיים הק', שיש לדעת כי אינו דומה דבר שלם לדבר שמפורד לכמה חלקים, ולכן הייתה מעלה מיוחדת לאברהם אבינו לראות את ארץ ישראל כמקשה אחת, מאשר לראותה בחלק אחר חלק, צד אחר צד. וזו הסיבה שעשה הקדוש ברוך הוא נס שלא יוצרך לסובב את גופו, כי המכוון היה להראות לו את ארץ ישראל בתוך ראייה אחת הכוללת את כל הארץ.

שמחו בה' וגילו צדיקים

וַיֵּרָא ה' אֶל אַבְרָם וַיֹּאמֶר לְזֶרְעֲךָ אֲתָן אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת וַיִּבֶן שָׂם מִזְבֵּחַ לַה' הַנְּהָאָה אֵלָיו (בראשית יב ז).

נראה הבורא יתברך אל אברהם אבינו, והבטיח לו הבטחות עצומות: זרע של קיימא, עם שלם שיצא מחלציו, וארץ הקודש שתהא מובטחת להם. אברהם אבינו כבר כבן שבעים וחמש וטרם זכה לילדים, כעת ה' מבטיח לו 'לזרעך אתך' - משמע שיהיו לו ילדים. זאת ועוד: הארץ המובטחת תהא לבניו - 'לזרעך אתן את הארץ הזאת'.

ואכן, אברהם אבינו שמח ומודה לה', ובונה מזבח להקריב קרבנות תודה.

כך אומר לנו רבינו האור החיים הקדוש ז"ע על פסוק זה: הבה נתבונן מה היא עיקר שמחתו של אברהם אבינו. שמחתו ואישרו הם - 'ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו'. סיבת שמחתו אשר עליה בנה מזבח היא על גאולה פניו. גילוי שפניו יתברך אליו. כי את קרבת השם הוא חפץ, נפשו חיכתה לה'.

הוא זכה לברכות ובהבטחות, אך העיקר אצלו הוא 'שובע שמחות את פניך' (תהלים טו יא). כי עיקר השמחה אצל הצדיקים היא לראות פני ה', יותר

מכל הבשורות הטובות.

ומסיים האור החיים הקדוש, שבזה יש סימן לבניו שיהיו אנשים אשר עיקר חשקם ושמתחם תהיה בגילוי שכירת ה' אליהם, ובקיום התורה והמצוות. ועבור זה יהיו מוכנים לוותר על כל שאר הדברים הטובים.

וכמו שאמר התנא הקדוש 'בן עזאי' על עצמו, בהיותו פרוש מכל קשר לענייני העולם הזה, 'מה אעשה ונפשי חשקה בתורה?!' (בבמות סו:).

חסידי סטרעליסק לא חפצו בעשירות

רובם ככולם של חסידי הרב הקדוש רבי אורי מסטרעליסק ז"ע היו עניים מרודים, והעניות שלטה שם בכיפה.

מסופר, שפעם פנתה הרבנית לרבי ושאלה אותו, מדוע אין הרבי פועל בתפילתו להיטיב את מצבם של החסידים ולברכם בעשירות, הרי דקדוקי עניות מעבידים את האדם על דעתו ועל דעת קונו (עירובין מא:), האם לא עדיף שירווח להם מעט?

אמר לה הרבי, ומה אעשה, והחסידים שלי אינם חפצים בגשמיות?! בכואם אלי אינם מבקשים ממני ברכה על פרנסה, כל בקשותיהם ומשאלותיהם הם רק עניינים של רוחניות, להתעלות בענין זה, ולהתגבר על נסיון כזה.

אמרה לו הרבנית, מן הסתם הם מתביישים לבקש ממך על הרווחה בגשמיות, אך באמת רוצים הם בכך. אמר לה הרבי, מחר בבוקר תווכחי ותראי בחוש שאין הדבר כן.

למחרת קודם התפילה אמר הרבי לחסידיו, היום בזמן שתעמדו עמי בתפילת הלחש בשחרית, יהיה אז 'עת רצון' מיוחד, כל משאלה שתבקשו באותה שעה מן השמים תתמלא.

לאחר התפילה קרא הרבי לכל אחד מחסידיו ושאלו מה ביקש בתפילתו, וכל אחד בלי יוצא מן הכלל אמר שביקש על רוחניות. זה ביקש שיוכה לומר 'ברוך שאמר' כמו הרבי, וזה ביקש שיהא לו יראת שמים יותר, וכן על זה הדרך, כל אחד לפי מדרגתו ביקש רק על רוחניות.

אמר הרבי להרבנית, מה אעשה להם לחסידיי?! משתוקקים הם רק לרוחניות...

וזהי ההוראה והלימוד בפרשה זו לכל אחד מאיתנו, ללכת בדרכי זקנו אברהם אבינו שנאמר לו 'לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך' - ללכת מהארציות שגולדנו בה, להתרחק ולהתעלות ממדריגה למדריגה. וכפי הריחוק שמתרחקים מלהיות שקועים בגשמיות, כך מתקרבים יותר לעבודת הבורא. עד שכל השמחה והשאיפה היא רק בעניינים רוחניים ונעלים, ושאר הדברים בטלים ומאבדים מערכם.

החומרות של אברהם אבינו

וַיֵּצֵא מֶלֶךְ סֹדִם לִקְרֹאתוֹ וְגו'. וּמַלְכֵי צֶדֶק מֶלֶךְ שְׁלֵם הוֹצִיא לָחֵם וַיְיָ וְהוּא כְהֵן לְאֶ-לְעִלְיֹן (יד יז-יח).

לכאורה תמוה הדבר, מה למלכי-צדק - הוא שם בן נח, לאירוע זה בו נפגשו אברהם ומלך סדום? מן הראוי היה שמלך סדום היוצא לקראת אברהם הוא שיביא את הלחם והיין, ומה זה שמלכי צדק מביאים אותם?

את פשר הענין מבאר רבינו האור החיים הקדוש זיע"א, על פי מאמר חז"ל (יומא כח:) שקיים אברהם אבינו את כל התורה כולה, ואפילו עירובי תבשילין. כלומר, אף דבר שאינו דין תורה אלא עתידיים החכמים לתקן זאת, גם את זה קיים.

לאור זאת נמצא, שגם בענייני כשרות היה אברהם אבינו מדקדק גדול, הוא היה מחמיר על עצמו ונמנע מלאכול כפי כל החומרות שעתידיים החכמים לתקן ולאסור באכילה במשך הדורות.

אמר לעצמו מלך סדום: הרי חכמים במשך הדורות עתידיים לאסור לחם ויין של גויים באכילה ושתייה. אם כך, גם אברהם אבינו לא ירצה לאכול ממנו. לכן הוא דאג שאת הלחם והיין יביא "מלכי צדק" - שם בן נח, וממנו יסכים אברהם לאכול.

הבה נתבונן ונראה איזה עומק נפלא מצוי כאן בדברי רבינו האור החיים הקדוש:

ידועה ההלכה שבשעת מלחמה מותר לבני ישראל לאכול אפילו בשר חזיר. וכלשון **ההמבי"ם** (מלכים פ"ה א:): 'חלוצי צבא כשיכנסו בגבול הגויים ויכבשום וישבו מהן, מותר להן לאכול נבלות וטרפות ובשר חזיר וכיוצא בו, אם ירעב ולא מצא מה יאכל אלא מאכלות אלו האסורים, וכן שותה יין נסך. מפי השמועה למדו 'ובתים מלאים כל טוב' ערפי חזירים וכיוצא בהן'.

והנה אברהם אבינו חזר כעת ממלחמה, וכל הגשת הלחם והיין הוא מפני שכך מקובל לעשות ליגיעי מלחמה, כפי שמסביר רש"י כאן. אם כך, יכולים אנו להבין את המצב בו נמצא אברהם אבינו. הוא עייף ויגע מהמלחמה, ובמלחמה עצמה מותר לו לאכול ככל שירצה, ועם כל זאת אם מלך סדום היה מגיש לו לחם ויין הוא לא היה אוכל!! ולא משום שיש בכך איסור מן התורה, אלא בגלל שברבות הימים עתידיים חכמים לאסור את זה, לכן כבר כעת אברהם אבינו היה מסרב לאכול!

מוסר ההשכל הנובע מכך והשייך לכל אחד ואחד, בכל דור ובכל מצב, ועד לדורנו אנו. עד כמה צריך אדם להזהר בכשרות המאכלים, ולדעת שאין שום זמן או מקום בו הוא יכול להרשות לעצמו להקל בכשרות. בחיי היום יום, נושא הכשרות כמעט ולא תופס תשומת לב. הצרכניות והמכולות מלאות במוצרים כשרים ממגוון רחב של כשרויות.

אם בעבר, לשם משל, בכדי להשיג עוף כשר, היו צריכים ללכת עם התרנגול אל השוחט, ואחרי השחיטה להמתין בתור בכדי לשאול את הרב אם העוף כשר, למלוח אותו, למרוט את הנוצות, וכן הלאה, הרי שהיום ניתן להשיג עוף מוכן לבישול בכשרות מצויינת ובמחיר שווה לכל נפש.

אולם גם היום יש פעמים שהנסיונות על כשרות צצים ועולים, ישנם אי אלו מצבים בהם ישנה נטייה להקל מעט, לאפשר לעצמנו גמישות יתר מסוכנת בנושא חמור זה. כמו למשל במקומות שאין בהם ביקוש לכשרות מהדרין, והמאכלים יש להם הכשר מפוקפק, וכשנמצאים שם יש כאלו שנופלת להם מחשבה: אולי נקל הפעם ונאכל מכשרות יותר פשוטה.

הדוגמה הנפוצה ביותר הינה במסגרת נפש או טיול, אך לעתים מדובר אפילו במקום הגמורים - אם מדובר באזור בו היהדות הנאמנה טרם נטעה את רגליה עמוק וענף הכשרות עודנו טרם מפותח דיו.

האם האילוף הטכני, המורכבות והקושי שבדבר, יש בהם כדי להתיר להקל ראש בנושא קדוש ורגיש זה? האמנם נוכל לאפשר לעצמנו את טמטום הלב, ואף ברמה של ספק-ספיקא. הנובע מצריכת מוזן בכשרות פחות מהודרת ואף מפוקפקת?

בהיותנו בניו וממשיכי מורשתו של אברהם אבינו, נרצה בוודאי לצעוד בעקבותיו, ולגעת בשולי אדרת הנהגותיו הנעלות. על כן נמנע עצמנו אף ממאכלים שעל פי ההלכה היבשה מותרים באכילה, גם בהיותנו תשושים ועייפים, אם אין עליהם כשרות מהודרת.

כך, ורק כך, מעפילים לדרגה של אברהם אבינו. וכך אמורים אנו לנהוג.

ועוד נקודה מעניינת:

הרי אברהם אבינו מעולם לא דיבר עם מלך סדום על ענייני כשרות!

הוא לא סיפר לו ולא כלום שהוא מקפיד על כשרות המאכלים, ובוודאי שהוא לא אמר לו שיש לו כזה חומרא שלא לאכול לחם ויין של גויים.

אבל מלך סדום הבין את זה מעצמו!

כי אברהם אבינו הפיץ סביבו קדושה וטהרה עד כדי כך שאפילו מלך סדום הבין שהוא לא יכול להציע לאברהם אבינו לחם ויין משל עצמו, ולכן הוא הזמין את המאכלים ממלכי צדק, כך הוא היה בטוח שאברהם אבינו יסכים לאכול מזה.

פניני אור החיים

המשך מעמוד א'

הקב"ה נראה אל אברהם אבינו, ומבטיח לו דברים גדולים.

'לזרעך אתן'. הוא כבר בן שבעים וחמש ואין לו ילדים. כעת ה' מבטיח לו 'לזרעך אתן' - משמע שיהיו לו ילדים. הבטחה עצומה. זאת ועוד: הארץ המובטחת תהא לבניו. **'לזרעך אתן את הארץ הזאת'.**

אברהם אבינו מאושר, שמח ומודה לה', ובונה מזבח להקריב קרבנות תודה.

אומר האור החיים הקדוש: הבה נתבונן מה היא עיקר שמחתו של אברהם אבינו.

שמחתו ואושרו העיקריים הם: **'ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו'.** הוא שמח שהשם נגלה אליו, את קרבת השם הוא חפץ, נפשו חיכתה לה'.

הוא מצויד בכרכות ובהבטחות, אך העיקר אצלו 'שובע שמחות את פניו'.

ניכספה וגם כלתה נפשי לחצרות בית ה' לבי ובשרי ירננו אל ק-ל ה'.

בנים צדיקים

'ויאמר אברהם הן לי לא נתת זרע'. והקב"ה מבטיחו 'הבט נא השמימה וספור הכוכבים'. 'כה יהיה זרעך'.

מעיר האור החיים הקדוש, הרי כבר קודם לכן הבטיח לו ה' 'ושמתי את זרעך כעפר הארץ', ומדוע אומר אברהם אבינו 'הן לי לא נתת זרע'.

ואם הבטחת 'והיה זרעך כעפר הארץ' לא השיבה את רוחו, מה כעת קיבל יותר כאשר מבטיח לו השם שיהיו בניו ככוכבים.

אומר האור החיים הקדוש, יש ילדים ויש ילדים.

אנשים חומריים משולים לעפר הארץ, וכמו שנאמר בספר קהלת 'ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ'.

ומנגד, יש אנשים מרוממים, צדיקים, המשולים לכוכבים, כמו שנאמר 'ומצדיקי הרבים ככוכבים'.

אברהם אבינו שומע שיהיו לו ילדים, אך הוא שומע את המילים **'כעפר הארץ'**. הוא אומר לה' 'הן לי לא נתת זרע'. אני חפץ בילדים צדיקים שיעשו רצונך!

רק כשמבטיח לו ה' הבט השמימה וספור הכוכבים - **כה יהיה זרעך**, שבה רוחו אליו. כאלו ילדים הוא רוצה, צדיקים והולכים בדרכי השם.

מתיבתא אור החיים

הוצרך לבקש זאת ממנו בלשון נא'. ובטעם שהוצרך ה' להראות לאברהם את הארץ על ידי נס, ולא הוליכו בכל הארץ על מנת שיראה את כולה, מצינו כמה ביאורים:

א. הגר"ח שמואלביץ זצ"ל ביאר (שיחות מוסר תשל"א מאמר ל), שאינו דומה דבר שלם לשני חצאי דברים, ויש מעלה גדולה בעשיית דבר שלם בבת אחת דוקא, וכדאי היה לעשות נס עצום זה כדי להראות לו את כל הארץ בבת אחת.

ב. עוד ביאר הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (פרקי הגות ומוסר חנוכה עמ' קמד), שמצינו בתורה הרבה ניסים שנעשו אף שלא היו מוכרחים כל כך, ובכך מראה ה' את אהבתו לצדיקים, שעושה להם גם ניסים שאינם מוכרחים, כדי למנוע מהם טרחא מועטת.

ג. בדברי שמואל (ראטה, ד"ה שא נא) ביאר, שה' נתן בזה סימן לבניו של אברהם, שיהיה להם נוח לכבוש את הארץ בכל מקום שיפנו, בלי להתאמץ ולבקש תחבולות. וכעין מה שאמרו (הולין צא), שקיפל ה' את כל הארץ תחת יעקב אבינו, לסימן שתהיה נוחה ליכבש לבניו.

ד. הגר"ר יצחק מתתיהו לוריא (בסו"ס שערי לימוד ח"ב קונט' טעמי תורה אות ו) כתב ליישב, שבשעה שדיבר ה' עם אברהם נפלה עליו יראה גדולה עד שלא יכול היה להזיז שום אבר, ולכן הוצרך ה' לעשות עמו נס שיוכל לראות את כל הארץ בלי שיצטרך להסתובב. עוד יש בזה הרחבת הענינים בספר בע"ה.

לכאורה מדברי חז"ל, שהנה אצל משה כבר אמרו (ספרי פנחס פקל"ו), 'רבי עקיבא אומר הראה לו הקב"ה למשה את כל חדרי ארץ ישראל כשולחן ערוך' וכו', ולגבי אברהם אמרו (מכילתא בשלה מס' דעמלק פ"ב), 'חביבה היא ראייתו של אברהם אבינו יותר מראייתו של משה', אם כן כשם שהראה למשה את כל הארץ כשולחן ערוך, ודאי גם לאברהם הראה כן. וביאר על פי זה מה שאמרו במדרש (ילקוט שמעוני תהלים רמז תרצז, וכע"ז בב"ר נט ה) על הפסוק (תהלים כד ג) 'מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו' זה אברהם, והיינו מפני שאין עוד מי שראה את כל חלקי ארץ ישראל כמו אברהם, שהראה לו ה' את כל חלקיה בבת אחת.

אמנם באילת השחר (ד"ה שא נא) הקשה לפירוש רבינו, מדוע הוצרך ה' לומר לאברהם 'שא נא עיניך', הלא הראיה היתה בדרך נס, וגם מדוע

וה' אמר אל אברהם אחרי הפירוש לוט מעמו שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפונה ונגבה וקדמה וימה (בראשית יג ט):

וכתב רבינו 'וראה מן המקום', טעם שהוצרך לומר 'מן המקום אשר אתה שם', כאן עשה לו נס עצום שיוכל לראות מצפון לדרום וממערב למזרח ממקום אחד מבלי שיוצרך לסובב.

ולהלן (פסוק טו) ביאר רבינו כיצד ארע הנס. וכן כתב רבינו לעיל (יב א) בביאור הפסוק 'לך לך וגו' אל הארץ אשר אראך', 'עוד רמזו שיראנה לו כולה, דכתיב 'שא נא עיניך וראה צפונה ונגבה' וגו', ונתן לו כח הראיה לראות כולה'.

וכעין זה ביאר רבינו בפרשת פנחס (במדבר כז יג) את הבטחת ה' למשה רבינו 'וראיתה אותה', שהכוונה למה שאמרו חז"ל (ספרי פנחס פקל"ו) שהראהו ה' את כל הארץ בדרך נס, אף שאין כח בעין טבעית לראות כן. וכן ביאר בפרשת ואתחנן (דברים ג כז) מה שאמר ה' למשה 'וראה בעיניך', שעשה עמו ה' נס, וראה בעיניו בלבד בלא הליכה, והוא דבר שאין עין טבעית יכולה לראות. ובפרשת וזאת הברכה על הפסוק (שם לד א) 'וראיהו ה' את כל הארץ' כתב רבינו, 'פירוש הפעיל ה' בו ראות מה שאין גבול בעין לראות, באחד מבי דרכים, או יאיר עיניו מאור זרוע לצדיק שהוא אור ששת ימי בראשית הגנוז לצדיק, שאמרו רז"ל (הגיגה יב) שבו ביט האדם מסוף העולם, או הקריב הארץ למול עיניו והראה אותה לו לפניו'.

בדברי יואל (מועדים, ר"ה אות יג) כתב, שכן מבואר

גם אתם זכיתם לישועה בזכות רבנו האור החיים הקדוש?

כתבו לנו

למייל המערכת m028039999@gmail.com

או לפקס 02-5385689

או ב'נדרים פלוס' - באר ישראל

אור הישועות מכתבי הלומדים

"אור של ישועה: כשתורת האור החיים הקדוש פתחה שערי שמים"

בעולמנו, לעיתים מתגלים סיפורים מופלאים המעידים כאלף עדים על כוחה העצום של תורת רבינו האור החיים הקדוש זיע"א, אשר אורו הבהיר מאיר נתיבות ופוחת שערי ישועה. הנה לפניכם מעשה נפלא שהתרחש בימינו אנו, המלמד על כוחה המופלא של הכרת הטוב, המשתלבת עם סגולת לימוד תורתו הקדושה. בשכונה שקטה בריכוז חרדי, חי יהודי יקר, איש חסד במלוא מובן המילה. ליבו הרחב היה פתוח תמיד לכל דבר שבקדושה, ובפרט לבניית בית המקדש מעט - בית הכנסת השכונתי. בממונו ובמרצו, סייע להקים את בית ה' לתפארת, מקום תורה ותפילה לרבים.

אותו יהודי נשא בליבו דאגה כבדה - בתו, שהתקרבה לגיל שלושים, טרם מצאה את זיווגה. גבאי בית הכנסת, שהכירו בטובו הרב, החליטו להשיב לו כגמולו בדרך מיוחדת במינה. הם ידעו את אשר ידוע בשער בת רבים - כוחו העצום של לימוד בספר האור החיים הקדוש, אשר אורו מבקיע רקיעים ופוחת שערי ישועה.

כליל ט"ו בשבט, כאשר האילנות נידונים והשפע יורד לעולם, כינסו הגבאים שישים אברכים - כנגד שישים רבוא נשמות ישראל - בבית הכנסת שנבנה בזכותו. בדממה מיוחדת, לאור הנרות, שקעו האברכים בתורתו המאירה של רבינו הקדוש, כשליבם מכוון לישועתה של הבת. הלימוד נעשה בצנעה, מבלי שאבי הבת ידע כלל מהמתרחש.

והנה, כוחה המופלא של תורת האור החיים הקדוש לא איחר להתגלות. כמו אור בוקע מבעד לעננים, תוך שבועיים בלבד - פרק זמן מפליא בקצרותו - מצאה הבת את זיווגה המיועד. כאילו נפתחו שערי שמים, וברכת רבינו הקדוש האירה את דרכה. תוך חודשיים זכתה להקים בית נאמן בישראל, להפליא כל רואיה. סיפור מופלא זה מלמדנו שני יסודות חשובים: האחד - כוחה העצום של הכרת הטוב, והשני - סגולתה המופלאה של תורת רבינו האור החיים הקדוש זיע"א, אשר כל העוסק בה זוכה לראות ישועות למעלה מדרך הטבע. כפי שאורו מאיר עד היום בספריו הקדושים, כך ממשיך הוא להאיר דרכם של ישראל ולפתוח עבורם שערי ישועה ורחמים.

מחוברים לחיים

לשמיעת שיעורים ודרשות

חיגרו: 03-617-1077

